

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetés: ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A nyilatkozatok czikkok sora után 10 kr. előlege befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, július 25.

(H. S.) Azon eszme, a melyért Dánia egy elkeseredett egyenetlen harcra keveredett, nem oly természetű, hogy részvétünket megnyerhette volna.

Dánia a realuniót vitatta s akarta az államegység érdekének tufeszített szempontjából par force keresztül vinni, s a hatalom emberei a dán kormány élén büszkén utasíták vissza a jogi alapokra hivatkozó hercezségek népének ellenvetését, miszerint ezek a personal unio kapcsolatánál szorosabb kapcsolatot nem ismerhetnek el.

Ez a kérdés legegyszerűbb oldaláról fel fogva.

A koppenhágai kormányhatalom mit se akart hallani a nemzetközi elismerésben is részesült törvényszerű államjogi alapokról; a dánegység eszméjével oly radical-reformok terére lépett, a melyek minden jogalapot s minden régi hagyományt kegyeletlenül feldöntöttek; beolvasztás, danizálás volt jelszava, s a német közvélemény, sőt a német szövetségi parlament ünnepélyes tiltakozása se bírhatta még csak engedményekre se, inkább kész volt elfogadni a harci kesztyűt, mely a kis államot a rendelkezése alatt állónál sokkal nagyobb erővel való mérkőzésre hívta.

Csupán e hősiesség, — s hogy egyebet ne említsünk — a hadjárat drámai folyása az, mi némileg megnyerte a mi közvéleményünk részvétét is a dán nemzet részére, de nem hiszszük, hogy egy is legyen gondolkodni szerető elfogulatlan olvasóink közül, a ki a koppenhágai Rigsrath törekvéseinek meghiusulásában ne üdvözlőnk inkább a jog diadalát az önkény felett.

A dán kormány bizva rokonszenvében az angol nemzetnek, mely királyi trónján egy dán hercegnőt ural, s megvakítottva az angol kormány kétértelmű felbiztató nyilatkozatai által, kétségkívül ez oldalról a fegyveres támogatás biztos reményében tűzött va banque-politikát, mely mindig megboszulja magát.

S lám Anglia saját méltóságát lealázó kudarc elviselésével is cserben hagyta bálványozott királynéja öshazáját.

Egy kis parlamenti zaj, czifra beszédek a meetingeken, sentimentalis lady collectája a dán sebesültek részére, egy pár élcz a külügyminiszterre, a mi a digestiot elősegíti, Roebuck megmondja kerekben, hogy az Ursten Russelt iskolamesternek teremtette, s csak a véletlen emelte államférfiúvá stb.

Ennyi az egész! Mit is vártok többet az önző angoltól? hogy vérét ontsa a más ügyért? Majd bizony? Hogy pénzt adjon oda jó kamat reménye nélkül kétes hypothekára? Nő még e volna hátra!

A háborúnak még nincs vége. De tanúságait már is világosan levonhatjuk a magunk számára, és ez többet ér nekünk minden részletek- és conjecturáknál.

Egyik tanúság az, hogy e hatalom tulajdonságai is megbozultak magukat, s az önkény nem alapíthat maradandó uralmat a jog és hagyomány felett, midőn ahhoz a nép közvéleménye hön ragaszkodik!

Másik tanúság, hogy elveszett ügy az, mely diadalát az angol nemzet sympathiaján kívül annak még tetleges segélyére építi!

E két tanúságot a dán keserves drága áron szerezte meg, s ki tudja a leczke még hol végződik.

A békealkudozások megkezdődnek Bécsben, s folyó hó utolsó napjáig be kell végződniek vagy tovább foly a háború, ha csak közös megegyezéssel nem hosszabbítják meg a fegyverszünetet.

Melyik eset fog bekövetkezni, erre még

ma is bajos a felelet. A porosz hivatalos lap kimondja kerekben, hogy a béke megkötését épp oly kevéssé reméli a bécsi értekezleten, a mint a londoni konferencián nem sikerült, a hol 13-an (ominosus szám) ültek a zöld asztal mellett. Hasonló nézetet nyilvánít a kölni lap párisi levelezője is.

S valóban a békekereső fél magatartását elég gyanusnak festik arra, hogy gondolkodóba essék az ember: vajon komolyan tette-e e szorosszerű lépést.

Imé a koppenhágai országgyűlés felirati vitáit még most is oly harezias szellem longi át, mintha csak most akarnának igazában hozzá fogni a hadviseléshez. Mondják, hogy a dán számítás oda megy ki, miszerint a kormány — ha meg kell lenni még a magasabb politika útjába álló országgyűlés elosztatásával is — színel megálázza magát odáig, hogy a hercezségeket átengedi, de nem a német szövetségnek, nem is valamelyik trónkövetelőnek (hármán vannak ők megannyi trónkövetelő!) hanem átengedi a szövetséges hatalmaknak, melyekkel a háborút folytatja, Poroszországnak és Austriának. Ebből aztán az a szép historia fogna kifejlődni, hogy a területnagyságra vágyó Poroszország habozni fog az ekép átengedett birtokok odahagyásával, még ha — a mi előrelátható — Németország tiltakozna is. Mi kell több? Ekkor kész az európai bonyodalom, s a dánok halászatnak a zavarosban; visszanyerhetik legalább egy részét annak, a mit elvesztettek.

És csakugyan a jelszó Bécsben és Berlinben egyiránt ki lett volna mondva már előre, hogy a békealkudozásoknál a bund mellőztessék. Hiába kérdik, mint rendelkezik Ausztria és Poroszország Holstein fölött, midőn azt a tulajdonképpeni szövetségi csapatok szállították meg. Erre az a válasz: miért tagadja meg a szövetséggyűlés január 14-dikén Schleswig zálogbafoglalásánál a közreműködést. Általában igen lenézőleg szólnak a tevékenységre képtelen bundról s Ausztria már januárban kijelentette, hogy ha a német szövetség nem vesz részt a hadjáratban, békealkudozásoknál sem lesz semmi befolyása.

Azonban a béke még meg sincs kötve, s már a frankfurti parlament — osztrák-porosz indítvány folytán — elhatározta, hogy Augustenburg herceg szolittassék fel öröklési igényeinek indoklására.

Pedig, kitudja végre is az újabb békealkudozások nem fognak-e még nagyobb bonyodalomra vezetni; ebből a békekötésből, osztozásból nem támad-e még nagyobb viszály, még dühösebb háború.

Már is az ingerültség kitörésének oly jelenetéről tudósítanak, mely a fenemlített dán remények valószínűsítésére, s Németország kebelében szürnyti viszály, szakadás és esetleg polgárháborúra nyújt inkább kilátást, midőn aztán Augustenburg hg. ő fensége mind indokolhatja öröklési jogát.

Ugyanis Berlinből, jul. 20-ról távirják: A „Nord. Allg. Ztg.“ jelenti, hogy Rendsburgban a hannoveri csapatok támadást intéztek a porosz katonákra az utcákon, sőt a súlyos sebesültek körbáza is fenyegetve volt. A szövetségesek főparancsnoksága tett ugyan intézkedést az ily „kihágások“ ismétlődése megállítására; de az aggasztó ellentétek ezen új jelei a királyi kormány legkomolyabb figyelmét kell hogy igénybe vegyék.

Éppen most kapjuk a következők, még újabb táviratokat, melyekhez nem sok commentár kell:

Drezda, jul. 21. A „Dreß. Journal“ tegnapi száma a következő hamburgi sürgönyt

közi: Frigyes-Károly herceg kinyilatkoztatta a német szövetségi csapatok parancsnokának, hogy parancsa van Rendsburgot hatalmába keríteni. Hake azt felelé, hogy kénytelen engedni a tulnyomó erőnek, miután csak négy század katona felett rendelkezik, de elutasítja a felelősséget.

Rendsburg, jul. 21. Ma 6000 porosz vonult be. A szövetségi csapatok a poroszok bevonulása előtt elhagyták a várost.

Egy frankfurti távirat szerint Hake már jelentést is tett; a szövetségi gyűlés helyben hagyta visszavonulását, de utasítja, hogy ünnepélyesen tiltakozó órást tegyen.

Szebeni dolgok.

N.-Szeben, július 22.

A tartományi gyűlés mai ülésében majdnem négy óráig tartó vita folyt a felett, hogy a regalisták intézménye megtartandó-e. A vitának még nincs vége. De alkalmasint előrelátható, hogy a regalisták intézménye jövőre is megtartatik az erdélyi alkotmányban.

A tegnapi elnapolt vita folytatásánál a bizottmányi törvényjavaslat 1. §-ye elfogadott Butián már említett indítványa szerint.

A 2. § miszerint az országgyűlést a kir. biztos nyitja meg, napolja el és zárja be szintén elfogadtatott.

A 3. § a bizottmányi javaslata szerint így szól: „Az erdélyi nagyejedelemség országgyűlése állani fog a) 125 direct uton választott követből; b) 40 számmal többre nem emelhető férfiakból, a kik birtok, s a közigazg. körüli érteleme és tapasztalat, s a trón és államegyház, tudomány és művészet körüli érdemeiknél fogva vallás- és nemzetiségkülönbség nélkül ő Felsége által meghivatnak. Az országgyűlés tagjai nem kötelezhetők utasítással s szavazási jogukat csak személyesen gyakorolhatják.“

Ennek ellenében a kisebbségi vélemény 1. §-ye következőleg ajánlja az országgyűlés összeállítását: összesen 159 tag, és pedig bevett hat vallás főnökei; a szebeni és kolozsvári jogegyetem igazgatói, a brassói és kolozsvári kereskedelmi kamarák választott követei; városok és mezővárosok 52 választott képviselője, a nagybirtokosok 22, s a kis birtokosok 75 képviselője.

A regalisták intézményét különösen Filtsch regalista védte, ellene különösen Lassel és Schuller-Libloy szólt.

Filtsch beszéde végén indítványozta, hogy a tárgyalás alatt levő §-nél ne mondják meg ki meghatározólag a követek számát, minthogy azt számos kérvény folytán meglehet szaporítani kellend.

Még beszélt Koronka és Domsa a bizottmányi többség javaslata mellett.

Erre a gyűlés az előrehaladott idő miatt bezárattott.

A közelebről leérkezett 3 újabb kormány-előterjesztvény tárgyalására kiküldött bizottmány megalakult. A nemzetiségi területek felállítása iránt nyilvánult óhaját ellenében azon nagy akadály áll, hogy egy román terület nem lenne kihasználható, mert Naszód- és Fogarásvidéke kivételével, a magyar a népességnek mindenütt jelentékeny részét képezi, s tekintve értelmi f. jelttségét és jelentékeny birtokát a román népesség által nem absorbeálható. Másfelől a szász földet, miután népessége nagy részét románok képezik, mint szász területet éppen a történelmi jog szempontjából nem akarják elismerni, a nemzeti terület felé csak a székelyföldre nézve engedtetik meg. A bizottmány többsége azon nézet felé hajlik, hogy a nemzetiségi csoportokat és elölük-nitéseket mive a municipiumokban lenne kivándó, s ekép egy székely mint a szász terület több municipiumra lenne megosztandó, miáltal a székely nemzet óhaját is kielégíteni remélik.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Háromszék, július 8.

A sepsi-szent-györgyi iskola ügyében.

(Folytatása és vége.)

Térjünk vissza az eredeti két szervező ponthoz.

A m. főgyeháztanács adja meg, mit azokban kér a communitás; a communitás mondjon le mindenről, mit azokban nem kér; s minden, mi azoknak ellenére történt, mind a két részről legyen nem letté. Kiveszem egyedül a m. Székely Gergely ur főgondnok-ságát a gróf Mikó ő excja tekintélye iránti feltétlen tiszteltetből, az kérdés alá nem jöve, álljon meg.

E szerint a szentgyörgyi iskolának volna két főgondnoka, u. m. gróf Mikó ő excja s mlgs Székely Gergely ur; bárom algondnoka a tractusokból, u. m. orbaiból t. Dónát, kézdiből mlgs Lázár Mihály, Erdővidékről t. Zathuretzki urak, és egy pap algondnok t. i. esperes Gödri ur, tirességben van egy főgondnoki, a sepsi al- és egy pap gondnoki állomás, s ezeken kívül még egy algondnokság Szentgyörgy város részéről, mivel alapítványa (huszonnégy ezer ft) már é'tbe lépett. Mind-ezen tirességben levő állomásokra a gondnoki kar tegye meg a maga kijelölését, tudassa ezt a communítással, hogy ez is — ha akar — vélekedését tegye hozzá, s így küldje fel a m. főgyeháztanácshoz a választás és megerősítés végett.

Igy menne mindig a curator-választás, s így igazítónéknál általában minden életkérdése az iskolának. E módban a m. főgyeháztanács jogaiból nem veszít, s mégis meg van a communításnak az a szükséges szabadsága, hogy az iskola életkérdéseire nézve buzgóságával, óhajataival, vagy ezeknek tettben nyilvánulásával örökké befolyhat.

Mivel véleményem mind a communitás kérdéseitől, mind a mlgs főgyeháztanács e tárgybani nézetétől s más nyilvánult határozatától eltér: világosítás végett még pár sorral kísérnem azt.

A communitás kéréseinek nevezetesebb pontjai ezek: 1) curator-választás, 2) professor-választás, 3) iskolai bizottmány, 4) a communitás főgondnoka az iskolának is főgondnoka.

1) Azt kívánja a communitás, hogy a szentgyörgyi iskola curatorait ő, mint alapító testület, szabadon válassza, s a m. főgyeháztanács csak megerősítse a már megválasztottakat. En nem tartom üdvösnek. Tudjuk ugyanis, hogy alapítóink az ezeres számban vannak, s egyiknek éppen úgy joga van választani, mint a másinak; ismerjük a választásokon használatba vehető eszközöket, s azoknak hatásos voltát, melyek által megválasztathatunk curatoreknak egy olyan embert is, a ki e szép szóban értett kötelességeknél éppen az ellenkezőjét tenné. En tehát addig, míg anyaszentgyeházunk s azzal együtt a communitás szervezete is így áll, a hogy most van: meglegyszem azzal, hogy a gondnoki állomásokra a gondnoki kar kijelölést tévén, azt tudassa a communítással, hogy ez is vélekedésével kísérje, s a tulajdonképpeni választás legyen a m. főgyeháztanács kezében. Így senkinek sem lesz kedve curatorságról bizonytalan eredményű agítalásba vegyülni, s mégis olyan curatoreink lesznek bizonyosan, melyeneket mi óhajunk.

2) Azt is kívánja a communitás fölterjesztett kérésében (a mint hallom), hogy a szentgyörgyi iskolának a tanárokat is — mint alapító testület — ő válasszathassa. Hogy s mi uton jutott ez a pont a kérésbe, én meg nem foghatom. A communításon ez még vitakozás tárgya sem volt soha. S ha van is vagy egy tag, ki így gondolkozik: a többségről kimerőnem mondani, hogy nem ez a vélekedése. En, éppen azon okból, melyet a curator-választásra nézve nyilvánított, nem kívánom, hogy a tanárokat a communitás válassza, s teljesen elégnék tartom azt, hogy a tudvalevő gyakorlat szerint a gondnoki kar a kijelölést tegye meg, s tudassa a communítással jókor, hogy választás előtt — ha tán szükség lenne — ez is vélekedését a m. főgyeháztanácshoz felküldhesse.

3) Ott van a communitás kérésében az, hogy egy iskolai bizottmány álltassék, az

a curatoratus gyűléseibe bémehessen, ott tanácskozhassék stb. Nem úgy hangzik-e ez, hogy a rendes curatoratus mellé még egy nagy számú curatoratus választunk? ... Ezt a communitas nem határozta. Ki van vetköztetve ez a dolog egészen eredeti becsületes és ártatlan alakjából. Az e tárgybani terv kezdetén az volt, hogy ez a bizottság összekötő kapocs legyen a curatoratus, mint az iskolai ügyekkel foglalkozó testület, és az alapítók között, kik az iskola sorsát szívókn hordozzák, de arról igen keveset tudhatnak. Időnkint érintkezvén a curatorokkal, az iskola ügyeinek s bajainak — talán örömeinek, jóllétének — állásáról bizonyos tudást szerez (t. i. az a bizottság), ezt az alapítók közé kiviszi minden vidékre, hogy minden ember előtt nyilvánosságban álljanak az iskola dolgai; hasonlóan az alapítókknak s az egész népnek vélekedését, óhaját, lehető aggodalmait stb., melyekkel az iskola életéhez hozzá szól, meg tudja, s a curatorokkal közli, kik aztán intézkedéseikben ezeket a tekintettel levén, úgy viszik a dolgot, hogy lehetőleg az igazságos kívánatok ki legyenek elégitve, az alapítói aggodalmak helyes úton eloszlatva, s az iskola fejlődő életére káros hatású hibázások, rágalom... megelőzve. Egy ilyen bizottság, kétség nélkül, igen jó és üdvös lenne az iskolára nézve, az iskola iránti közérdeklőséget élenként fenntartva, lehet, hogy sokszor a curatoratusnak jó segítségére lenne, sőt tán rendes útját megkapván, még a communitas lehető félreépítését is megelőzheti. Azonban lehet, hogy, ha a curatoratus kellő számmal ki lesz állítva: elmaradhat a bizottság.

4) Még egy pontja a communitas kérdésének az, hogy a communitas főgondnoka a sz.-györgyi iskolának is főgondnoka legyen. Az én álláspontom nekem ezt nem dicitálja. Az I. szervezési pont így kezdődik: „Választatik három főgondnok egész erdélyi anyaszentegyházunk kintnő, hitbuzgó lelkes fiai közül.” E két szóban: v a l a s z t a t i k és egész meg van az, hogy a communitas főgondnoka csak azért az állásért az nem főgondnoka az iskolának is. Néhai m. Gyárfás Miklós ur is, emlékeztet rá akármik, ki ott volt a sz.-györgyi templomban 1859 december 20-án, nem mint a communitas főgondnoka, hanem gróf Mikó ő excellenciájával s gróf Teleki Domokos ő méltóságával sorban mint egész erdélyi anyaszentegyházunkban kintnő hitbuzgó férfi kiáltott ki az iskola főgondnokának. Én tehát megnyugsom azon, hogy a communitas főgondnoka, ha kijelöltetik s megválasztatik és erősítettik, legyen az iskolának is főgondnoka; ellenkező esetben ne, s ebben semmi jogsértődést, hátrahatást vagy mellőztetést nem veszek észre, éppen úgy nem, mint nem lenne abban, ha egy lehetne az iskolának egy Háromszéken élő főgondnokát nem választának meg communitas főgondnokának.

Ennyi mit mondani akartam a communitas kérdéséről eltérő vélekedésem világosítására.

A másik minék világosítására még szólni fogok, az a véleményem, hogy a m. főgyház tanács is adja meg a communitasnak azt, mit a már ismeretes két szervezeti pontban kíván, mely vélemény láthatólag ismét eltér a m. főgyház tanács határozatától, miszerint a sz.-györgyi iskolának éppen úgy kell kormányoztatni, mint a többi erdélyi iskolának.

A sz.-györgyi iskolát nem lehet egy téré állítani ez értelemben a más iskolákkal. Ezeknek alapítók rég nincsenek már életben, szívők nem dobbanhat fel, hogy megkérdesse: mi történtek kegyes alapítványaikkal? ha élnek bizonyosan megkérdendék vagy egyszerű, s ezen jogukat ki hozhatná kétségbe? A sz.-györgyi iskola alapítói csaknem mind élnek. Mi vagyunk azok százankint itt is, ott is, ezeken s még többben egy kis téré. Mi vagyunk, kik nélkülözéssel áldozánk és áldozunk, megszorítással fáradsunk és fáradsunk, hogy egy iskolát állthassunk s emelhesünk itt, mely világosságot árasztson szét e szép vidéken, mely fényével fölgyujtsa itt a közmevelődés őstűzét, s előre törekedni képtessége az áldott föld népet, hogy kiket a tehermentő anyai adománnyal, oly sok természetes készséggel, és ügyességgel megáldott, hogy a földnek első népe lehetne: néptünk ne legyen elmaradva a világtól. Gyakran fölkel itt sokaknak keblében az a kérdés: vajon van-e jövője az iskolának? s ha fölkel azzal együtt egy szent tűz, egy lelkesült buzgósság is arra, hogy a jövő biztosítására az iskola virágzásának előmozdítására szóljon, küzdjön, áldozzon stb. ki merne hideg kézzel oda nyulni, hogy a buzgósságot kioltja? Legalább megélünk, kétségteleenlő jogunk van a m. főgyházi tanács mellett a sz.-györgyi iskola ügyéhez hozzá szólni.

Ez nemcsak természetes kívánság, hanem szükséges is.

A m. főgyházi tanácsnak anyaszentegyházunk jogai s iskolánk élete körüli buzgósságát helyes, büles és erélyes eljárását, pontos lelkiismeretes gondosságát nálamud jobban senki nem tiszteli. De valljuk meg tisztán nem jötték s nem jöhetnek-e elé oly esetek, hol a körülmények véletlen összefüggésénél, vagy sajátos viszonyoknál fogva, s ilyenek miatt a m. főgyház tanács is intézkedésében nem találja el a legjobbat? Kivált, ha meg gondoljuk, hogy a m. főgyházi tanács gyűlései is nem mindig ugyanazon tagokból állnak, s a tagok közül némelyek távollás miatt a helyi viszonyokkal és körülményekkel nem ismeretesek, s különösen az időnként fölmerülő egyes dolgokat tisztán indok nem tudhatják? Így megtörténhetik pl., hogy egy iskolánál a kamatokat nem fizetik pontosan, a curatoratus az adósok iránti kíméletből, ezt palástolhatja a m. főgyház, tanács e szerint nem tudhatja, s több éven át szenved az iskola. Egy más helyen az előjáróság nem tudhatni mi okból a tanítói fizetéseket úgy le szállítja, hogy alkalmas és ügyes tanítók oly csekély díjért oda nem mennek, m. főgyházi tanács erről nem tud, s az iskola napról napra alább száll; s több ilyen, és más esetek, melyek eléggé mutatják, hogy mily szükséges, s mily üdvös volna, ha az iskolák mellett a közvetlen felügyeleten kívül volna még valaki, ki azoknak életét figyelemmel kísérné, dolgaikba alaposan benézne, s a lehető betegségeket észrevenni és jelenteni hivatva volna. S ha más iskolánál is szükséges, kétség kívül multhatlanul szükséges ez a sz.-györgyi iskolánál.

A sz.-györgyi iskola nem nagy birtokok, vagy nagy tőkék, hanem sok kis önkéntes adakozások alapján áll. Csak ha minden adakozó jó indulattal és pontosan fizet, akkor van meg az iskolának kellő népessége, az iskola életének eleven egészséges könnyű mozgása; ennek föltétele az, hogy az iskola dolgai s azok kezelése iránt teljes bizalommal legyen; ezt csak a nyilvánosság szerezheti meg, mire nézve egyetlen egészen kielégítő eszköz itt az, ha az alapítók időnkénti összejövetelekben — communitas — az iskola életéről alapos tisztá és bizonyos tudósítást vesznek. Az ily módon vitt kezelés folytonos éberségben fogja tartani az iskola iránti közérdeklőséget, s nemcsak biztosítja a meglevő alapot, hanem bizonyosan kivált jobb idők beálltával tetemesen nagyobbbit fogja azt. Ez a sokat emlegetett előtörke, melynek fogytával nincs tápláléka az iskolának, s melyet tehát minden áron védni a communitasnak mint m. főgyházi tanácsnak felelősen kötelessége. Ezért ajánlom én véleményemben, hogy a m. főgyházi tanács is adja meg a communitasnak azt, mit a két szervezési pontban kért.

Nézetemet elég világosan leírtam, még csak azon óhajátomat jegyzem ide, hogy bár akár ez, akár más alapon mentől hamarabb kapna meg ez iskolai rendes biztos mozgását a körülle hivatottak közös és kölcsönös bizodalmban. *)

Zágoni.

Korond, júl. 14.

Kriza, unitárius püspök körútja.

Tisztelt szerkesztőség! Bizalommal kérek egy kis tért, kifejezhetni némely el nem hallgatható észrevételeimet, az erdélyi unitáriusok főpásztorának, főtisztelendő Kriza János püspök urnak egyházzivatali körútjában felmerültekre visszapillantva; ki is ma a 30 egyházból álló székely-keresztúri környeknek kinttűzött 11 egyházi közül a végsőben Korondon van.

Ámbár a főpásztor előleg tiltakozott a fogadtatás ünnepelei felől, mégis ennek ellenére tisztelettel kirtó a korondi nép buzgalma, általános népesportolásban, szűkek szép soraiban, számtalan virágkoszorúban, s ezek felett uralgó harangzúgásban; nemcsak, hanem mindezt megkettőztette itteni r. kath. lelkes Székely József ur, viszonzni törekedvén azon több tekintetben tiszteletet a főtisztelendő ur irányában, melyet r. kath. püspök Haynald Lajos ő nmlgához itteni unitárius lelkész Kovács Ferenc ur tanusított vala hasonló eljárásokor.

Nagy méltánlaltal vette a főtisztelendő

*) Megvalljuk, hogy ez egész kérdés körül a communitas követeléseit mi is annyira vélekedéseknél látjuk a mennyire elismerjük halhatlan érdemét ma iskola megalapításában. A rideg particularizmus szellemé vezetőket a nélkül, hogy megmondolnák mikép hitfelekezeteink többi iskoláit is ezer meg ezer egyesnek részvételével alapította meg és tartja fen a nélkül, hogy a hitfelekezet igazgatóságai szerkezetének jogát particularis ambícióért, eszükenteni kívánták volna valaha. A ki a házának ad, a haza illetékes közegeinek, a ki hitfelekezetének ad, e hitfelekezet közegeinek intézkedése alá tette le áldozatát. Az általános jog nyírálása a hitfelekezet erején tör rést. Szerk.

ur különösen a Gálfi Sándor, Pakot István, Jakabházi Zsigmond és Pálfi Dénes, s uri családok körül részről tanusított előékeny szíveskedést, melyet azonban több más felekezeti uri családoknál is tapasztalt, mely is a tisztaszkélyi jeleget hordá magán.

Sohol se lehet annyira megérteni s érezni, mily szép helyzete van egy főpásztornak, mint a meglátogatott ártatlan keblű néposztálynál, melynek minden helysége vetkődik egymással a szeretői ragaszkodás tanusításában; s bámolni a hatást, melyet szavai abban éberszenek; főképp látva az a főpásztorban a nyájias leereszkedést mindenkihez, az érzületet azok iránt, melyek a nép érdekei, s a tudományságoknak könnyen megérthető magy kifejezését: ily kedves emberének lelkét is oadadná.

Minden eljárásaiban különösen szívén fektűt a főpásztornak egyfelől a népvigasztalása s ennek reményének fenntartása az elemek sújtó csapásai között; másfelől a nevelés legszentebb ügye. S ez utolsóra vonatkozólag, mind a székely-keresztúri központon tovább építései buzgó segélyezésére, mind a kolozsvári főiskola támogatásában áldozati részvét folytatására, érezhetőleg buzdítja, ugyszólvá villanyozza a szíveket, megértve azokban az isten, emberiség, vallás, haza és nemzetiség legszentebb céljait.

Es épp az iskolai ügy által áthatott kebellet időt fordítva a főpásztor, nemcsak megvizsgálja a székely-keresztúri központon a második félévi tanfolyamból, hanem annak igazgatóságával tanácskozik ott helyben annak építése s fenntartása módjairól; s azon körből vivé ki a megvizsgált egyházakhoz a felbuzdítás lelkét a nevelésügy iránt. S hisszük, hogy áldás kísérendő lépteit! Napokat mulata a tanodánál a főpásztor, s az alatt élvezé több ottani más felekezetek kintnő szíveskedését is, kik azon körök ügyében eső nevelde iránt nagy érdeklőséggel viseltetnek; ilyenek: báró Gánera Gusztáv, Macskási Lajos, Gyárfás Domokos és Pap János urak.

Mikor a székely-keresztúri központonáról szólók, nem hallgathatom el az ottani összes tanári kar azon tapintatos eljárását a tanításban, mely a tanodát a vidék s annak más felekezeti lakói előtt is oly érdekessé tevő, hogy ma a tanulói létszámot befogadni alig vannak elég szobái. Kiemelem tisztelettel itt az újonnan alkalmazott igazgató tanárt, Simén Domokos urat, ki az iskolai köztügynek, jó rendezésnek, vezetésnek várakozáson felül láttatik megfelelni: szakértelem, tapintat, erély és ezek nyomán a tekintély és köztisztelt mindenben vele járnak. Ő a főpásztor elismerését igazán bírja.

Nagy élvezetet találja a főpásztor a nép nyelvet és szokásokat szenvedélyesen kutató nyugalmozott okoslatánál Tibeldi István urrali többrendbeli találkozásában, ki az öreg testben még élénk léleknek örvend, ki a vidék költői sava; kit a főpásztor sz.-miklósi lakházában vizsgálószéki kíséretével együtt meglátogatott.

Meglepőleg tűnt fel a szépművészetben gyönyörködni tudó főpásztor előtt vizsgálati útjában, a zenészetben önképzés által szép fokra fejtett tartsafalvi Márkos testvérek, és ezek után törekedő eschédalvi Tamási testvérek előhaladása. De erről a művészeti székely képekről más alkalommal egy külön cikkben!

Magának az egyházzivatalnak egyenes céljáról szólva: a főpásztor a meglátogatott egyházakat vallásos buzgóságban, jámbor erkölcsben, s minden jóra és hasznosra fogékonyítható minőségben találta, s ezekben meg is erősíté.

Kiss Mihály.

Torczko, július hó.

Június 27. és 28. ártartott meg az itteni népiskolában a közvizsgálat, még pedig a legjobb eredménnyel, s nem mulasztatom el, hogy köszönetet ne szavazzak a tisztelt rector t. Szathmári Mózes urnak a város, de a haza érdekében is tett lelkes és eredménydus fáradozásáért, mert megjegyzendő, hogy itt, nem csak városi, hanem aranyos-, maros- és udvarhelyszéki, egy küllüllömegei gyermekek is számosan tanulnak; legutóbb pedig a havasról, a román atyafiak és verespataki bányász emberek gyermekei közül. Az idegen gyermekek közül pedig 12-öt a város a maga költségén élemez, a kik itt deák címmel nevezetnek a városi közonségtől, és ezek vannak segédül a rector urnak az apróbb gyermekek tanításában.

Négy elemi és két gymnasialis osztályos iskolánk van, ezenkívül egy leány-elsőiskola, mindkettő az említett rector ur erélyes vezetése alatt áll. Ezt ugyan első tekintetre átláthatni, hogy igen sok egy embernek, annyi val inkább, hogy az illető egyházi szolgálatot is a mester helyett nekie kell vinnie, a mi magában is elég terhes egy esperesi hivatal, egy akkora közonség mellett, mint Toroczko. S mégis a rector ur oly ügyesen, oly szép renddel, oly dus eredménnyel és összhangz-

sal vezette e két iskolát, hogy az ember elragadtatott az örömtől, a midőn beszélni hallotta az ő alaposan vezetett, tanított növendékeit, úgy annyira, hogy a szülők megelégedését és további figyelmét igazán kiérdemelteti.

A három alsó elemi osztályban, s minthogy a leánykák is azon a normán vannak berendezve, igen szép sikert mutattak fel a tanoncok a számító „Socrates“ legnehezebb példából is; továbbá az arányok és kisebb nemű föbéli egyenletek megfejtése is bámulatos gyorsasággal történt, és a legtisztább alaposágot mutattak fel benne a növendékek. Ezenkívül természettan, földrajt, vallás és magyar nyelv elemei, egy német és latin szók tanulása és olvasás a legszebb eredménnyel tanitattak.

A negyedik elemi az első és második gymnasialis osztályok a szükséges számtan mind egész, mind törtszámmal számításai a legjobban és legegyszerűbben számítottak, s ha valaki kérdést tett, elégedetten mondotta: „jól van.“ Továbbá a természettan, a földrajt és történelem is, egy latin és német nyelvek is mind szép sikerrel adtak elő. Különösen köszönet a rector urnak azon buzgalmaért, hogy a hazai történelem tanítására igen kintnő figyelmet fordított, a midőn azt a legalsóbb osztálytól a legfelsőbbig mindeniken keresztülvezette, a gyermekek értelemhez alkalmazott tankönyvek szerint és elbeszélő modorban adatta elő velők.

A vizsgáló bizottság elsőre aranyos-köri jegyző, tiszteendő Bíró András ur is erélyen köszönetet mondott egyházunk nevében a rector urnak; végül az érdemsorozás és a szükséges előléptetés megtörténvén, szép öszbangzatos ének kíséretében hagytuk el, örömmel telt lelkkel az iskola termét.

Időjárásunkról is említenem valamit nem lesz felesleges. Itt ugyanis a közelebbi napokban iszonyu sok eső hullott le, sok kárt okozván a gazdáknak, így p. o. a vasműveszetet folytatónak az e miatt megáradt vizgátjaikat elszaggatta, s hátramaradást szerzett nekik. A földműveseknek jobb-jobb gabna vetéseiket lefektette, s a hol víz-utba esett még el is musta, sok a kár, az utakat, a melyek völgyüktől kivezetnek, meglehetősen megrongálta a felesleges víz.

Egyed Ferencz, segéd pap.

N. Enyed.

Midőn a mult év őszin szívszorítólag meghatott a hir, hogy testvérházunkból több ezren kénytelenek elhagyni tűzhelyeiket, s házajóktól távol keresni a könyörület és számközs többnyire keserű kenyerét, e város szomorú tapasztalatából tudva, mit teszen elhagyni az othont, mit teszen kegyelemre szorulni, legelőbb is azon ajánlatot tevő, hogy 20 szenvedő családot szállással, élelemmel és fával ellát, e végre külön szállásról gondoskodott s tett ígérteit beváltotta. E mellett több családok egyeseket fogadtak be, s szolgálatjukat illően megfizették.

De hogy az ajánlatot ige testé válhassék, alapról kellett gondolkodni, hogy a közpénztár szerfelett igénybe ne vétessek. Nem kellett hosszas buzdítgatás, mindenki teljesíté egy vagy más irányban kötelességét. A polgárok — tehetségük szerint — megtevék ajánlatukat, s jobbadán be is váltották.

Mikédvellő társaság állott elő, mely egy pár színelőadással a köztügyhez szép összeggel járult. A mult telet itt töltött Nyíri szívesztársasága is egy előadás jóvedelmét ennek szentelte. A tanodai ifjuság sok irányban közreműködött.

Ily tevékeny és közelsimerést érdemlő tényezők azt eredményezték: hogy az irt 20 család tisztességesen eltartott, s e mellett nagyon számos átutazó segély-pénzzel látott el.

Nem vagyok birtokában, s nem is ezéom számokkal kimutatni a bevételt és kiadásokat, csak annyit írhatok, hogy a közpénztár egy krajczárig sem vétetett igénybe, s e mellett még bizonyos összegecske most is van a t. tanács rendelkezésére, hogy az átutazókat segíthesse.

Ezek mellett a városi olvasó-nőegylet aláírás után a városi és vidéki nőktől szép összegecskét gyűjtött össze, melyet b. K. J.-nő ó nagysága ismert jótékonyasága fejtett ki.

Továbbá egy sorshuzású összekötött táncestély rendeztetett, az itt helyben lakó pár főiri család szíves kezdeményezése és fáradozása nyomán, mely estély fényes sikerével meghozta az öntudat születe azon jutalmat, hogy e két család, e tekintetben is mint első, megtevé honfii és honleányi kötelességét.

Es végre helybeli kereskedő Bistricányi Sándor május havára azon ajánlatot tevő, hogy e hóban összes bevételének 5 percentjét, legyen az ezen idő alatt eladott, vagy régebben hiteltelen adott árúkra, a testvérhoni szülőkódók felségellésére szenteli. A mely idő lejárván, 75 o. é. frt a helybeli tanács útján fel is küldetett, a költségek le-

vonása után, a kolozsvári segélyező k. bizottsághoz.

Ennyit visszapillantásul.

Vajna Ádám,
a volt segély biz. jegyzője.

Udvarhelyszék, júl. 14.

Törvényhatóságunk alsó területén a Küllő, Fejérvényi és Nagy víze, egy minden hegyi árkaik ujjban ki vannak áradva, a tegnapi, különösen pedig az éjszaka irtóztató villámások és csattogások között oly zápor eső volt, miszerint minden békés lakos többnyire ágyán kívül töltte a borzasztó éjt s ma reggel minden alantabb fekvő hely víz alatt is volt, a vízből több darab juhot, sertést fogtak ki, s ki tudja még, hogy mennyi iszapoltatott el; a június 18. 19-diki árvízzel nem csak vetekedett, de kártékonyabb volt; az alantabb helyen levő fű és gabonatermő helyek általánosan le vannak iszapolva, s nem igen van hely a Küllő környékén, melyet ez vagy a hegyek felől jövő árkok el ne öntöttek volna — mint mondják — különösen a Nagy víze garázdálkodott, több épületeket, lakóházakat is ontván össze, annyi bizonyos, hogy a vízben számtalan házibútorokat, eszközöket lehetett látni, a bögőzi réten a Franciska bódján feyült mintegy 60—80 ölnyi bosszuságú helyen kellett az országúton tengelyen feyült erő vízben járni. Bethalfán feyült a hegyi patakon levő nagyhid ugyan épen maradt, de alsó felén az országút által kettévágatott: a Fejérvényi levő nagyhid vége is ujjban elsodortatott a felső részen, Keresztúrfalván alól pedig az országúton hasonlólag tengelyen jóval feyült erő vízben kellett járni, szerencsére azonban a Küllőn ezen ujjban árja az országutat itt jelenleg tetemesen nem rongálta meg; sőt mint bizonyost beszélnek azt is, miszerint az etédi és enlaki vidéket a jég a tegnapi napon tönkre tette.

Esztér-napi országos vásárunk Keresztúron július 7-én s megelőző napján folyt le. Barompiacunkon a szarvas- és ló-félék által irtoztos sokasága e vidék pénztelenségét és szűkségét eléggé tanúsította, mindazonáltal jelenleg a jól tartott szarvasmarhák meglehetősen áron keltek, különösen a közepes nagyságúakat vették, a közepes és kövér ökörök pártját ugyanis 160—220 o. é. frton szedték, a tehénnek pedig 90—120 frton; legkeresettebbek azonban a jó közepes, de nem mértékes lovak voltak, melyeknek párja 190—200 osztrák értékű frton is elkelt. Az eddigi baromvásárokhöz hasonlítva, ez egyike volt a legjobbaknak, azonban a közönség megelégedett volna talán annyi figyelmet nem Keresztúrra mezővárosának érdemteljes előjárásáért, hogy ezen folytonos esős időben barompiacnak más helyet szemeljen ki, mert ilyen időben ezen vásároshely csupa nyomorúság volt, a mellett ugyanis, hogy a várostól csaknem egy negyed órai távol-ágra esett, oly oldalos és suvadásos kaszálló-féle helyen volt, miszerint a szegény vásáros embernek nem csak magáért, hanem marhájáért is szűkös helyen kellett lenni; mi igen is méltányoljuk az illető hatóság abbéli rendelkezését, mely szerint a baromvásárok a városok és helységek között nem tartathatnak, hanem öhajtanak azt is, hogy a baromvásár tarthatási engedélyt bíró helységek rendezéséig legalább, ha cserélve is, de alkalmas baromvásári helyre birjanak, azonban hinni akarjuk, hogy jövőben a közönség kényelméért is lesz tekintet, nem csak zsebére; az egyéb neműekbeli vásár a gyengébbek közé sorozható, noha az eladók száma meglehetősen, de a vevők nagygyűlése volt.

Az iparlovagok itten is mutatkoznak kezdenek s egy pár Ábrahám-Izsák-féle kalandot bűvészi tehetségének is meglehetősen próbáját adta, történt ugyanis, hogy a barompiaczen egyik szomszédalusi meglehetősen birtokos székely atyáknak egy pár szarvasmarháját 230 osztrák forint bankjegyért, melyben két darab százás volt, eladta, a közlelőben levő s már vele előbb bizonyos ürügy alatt beszédet készített két izraelitának egyike azon szin alatt, hogy a bankjegyek jó s ágát megvizsgálja az atyafi kezéből a bankjegyeket elkérte, gondosan meg is vizsgálta, s az atyafi előtt a jegyeket újból összehajtva, azokat eltérő végett neki rögtön visszaadta, azonban egy kevés idő múlva a pénzt ujjban megszámlálta, atyáknak igen nagy lett a meglepetése, mert pénzből a két darab százás bankjegy hiányzott, miért is az illető helyen rögtön panaszt emelt s a csendőöröknek sikerült is, mint hallottam, a zsidók egyikét letartoztatni, de a pénz már, állítása szerint, Ebessfalván volt, egybírán hiszik, hogy hiszékeny atyáknak eddig pénzét is visszakapta, s meg vagyunk arról is győződve, hogy pénzét többé senki fiának nem adandja vizsgálgatás végett át.

Ezelőtt egy pár héttel egy más furcsa kaland is történt, t. i. a máréfalvi határon közel

a faluhoz egy szakács férfit egy fiúgyermek és készenállítás s rögtön megöléssel fenyegetéssel a végre jól előre elkészítve volt szekere derekába erőszakolt, s vele rögtön tovább is hajtott és pedig a helységek között a legsebesebben; azonban a fiúnak sikerült valami uton-módon a hátulso sarogját kiakasztani s éjjel Ábrahámfalva táján a hegyek között általa egészen ismeretlen helyen szekerről szép csendesen lecsuszni. Különös, hogy ezelőtt pár évvel éppen Máréfalva közegéből tánt egy más gyermek nyomtalanul el!

Székely-Udvarhelyen az első árvíz egy cs. kir. dohánytárolt zsákba vart csecsemő hulláját vetette partra, de a tettes is csakhamar felfedeztetett s illő helyére záratt.

KÜLÖNFÉLÉK

— A „Korunk“ 86-dik számában „Megtartandók-e a regalisták“ cím alatt közölt vezércikk azon passzára, mely a „K. Közöny“-re vonatkozik, fentartjuk magunknak a jogot, hogy közelebből megtehessük egyszerű megjegyzésünket saját érdeklünkben.

— Lovaregyleti ügy. Az erdélyi lovaregylet választmányának újabb határozata folytán ezenel kihirdetett, hogy ha azon díjakra, melyeknél az urlovat határozottan nincs kimondva, valamelyik lovát urlovag lovalogja, o ló ezért 5 font teherkönyvesség előnyét élvezendi. A paripaverseny díjait pedig az egyet 100 o. é. frton tűz ki, s ez képezendi a tételekkel együtt a nyereményt. Kolozsvár, július 22-én 1864.

Halmágyi Sándor, m. k. lovaregyleti titkár.

— Fogarashólírják a „Wien. Lloyd“-nak: Hogy a különböző hivatalok rendelkezése itten mily kiáltó ellentétben áll, bizonyítja a következő eset. Folyó hó 12-kén az itteni zsendár szakaszvezér egy közigazgatási hivatalnokkal kizsállva, az árvíz által károsult kcsulatai lakók közt segélypénzeket osztott ki. Alig mentek ki a faluból, s imé az adóhivatal rendelkezé folytán hat személyből álló katonai adóexekutio vonult be az elemi csapás által sújtott faluba.

— Hadzsi Mehmed muzn'man zarándok Jeruzsalem-ből, ki Budán volt az ott nyugvó törököktől imádkozni, a napokban ment át városunkon, hatósági engedély folytán beköszöntvén a házakhoz egy kis utralvoért s ámbár nem állott miserabiltis siralmas pófával és eféle nyavalyós hanggal elé, mint az ismeretes „armereisender“-ek, sok pizulát kapott. Mehemed beszél keveset ma gyarul is. Utját „Sachsenland“ felé veszi, s ethnographiai ismereteit kiegészítő tapasztalatokkal aztán búcsút vesz határunktól.

— A hivatalos „Wiener Ztg.“ 6 Felségének júl. 10-ől kelt kéziratát hozza, mely szerint tekintve az állam iránti kiűnő érdemeket, érsek Sterka-Salluti és püspök Siaguna az első osztályú vaskorona-rend, Schmidt Konrad szászok come-e a lipórend commandeur-keresztje, Fogarassy ez. püspök és Popp főkörmányszéki alelnök a másodosztályú vaskorona-rend, Grois z tartományi gyűlési elnök a lipórend lovageresztje, alelnök Alduleanu, főkörmányszéki tanácsos Rannicher, administrator Puscariu, főbíróvárszéki tanácsos Binder Mihály és városbíró Gull a harmadik osztályú vaskorona-rend érdemeleivel ajándékoztattak meg díj-elengedés mellett.

— A bécsi nép közt most jóslatok keringnek, melyeknek kutfejét senki sem bírja ki-pubatozni. Ezen jóslatok szerint, legközelebb egy nagy általános népháború fog kitörni. Bizonyos jelek előzik meg azt, melyek közül négy már meg van: a tarnovi meteorok lecsése, az e hó elején történt földindulás Zárában, az újont felfedezett üstökös, és a sieveringi Jungfernbründel beomlása. Ha még kétfő betelik, melyeknek mielőtt még nem tudják, akkor megkezdődik az óriási háború.

— Strossmayer püspök most már személyesen is nyilatkozik a centralista lapoknak az ő állítólagos politikai fordulását híresztelő jelentéseiről. Természetesen mindezen híreszteléseket kholmánynak nyilvánítja. Nem volt Bécsben, tehát nem is lehetett kiballgatásón Ő Felségénél; sőt nem is készült egyhamar Bécsbe.

— Világholdogító terv. A különös hírnévre kapott párisi ügyvéd, Gagne, ki a multkor a hírlapokat akarta a világról számlázni, legközelebb leveleket tett közzé a lapokban ezen fényes cím alatt: „Lettres politico-providentielles.“ (Politikai gondviselési levelek.) Gagne, ki magát messiásnak, vagy legalább is a szent lélek magán titkáranak tartja, e levelekben egy új rendszert fejteget, melyet ő „pantokratia“-nak nevez, s minden politikai kérdés végleges megoldására eszköz-

zul ajánl. Azt indítványozza, hogy Chambord gróf legyen a főfejedelem, (azaz: az egész világ ura) a párisi gróf pedig a földaphin. IX. Pius pápa egy áldásával megszentelt levél által felszólíthatná a világ fejedelmét, hogy a főfejedelemnek hódoljanak meg, a mit bizonyosan meg is tennének — t. i. Gagne ur szerint — és akkor megvalósul ama magasztos mondat, hogy „a világ a béke!“ — Ez Gagne ur indítványa Favre Gyula, midőn a pantokratia megjelent, azt kérdezte kollegájától, hogy hát a republikánusokkal mit csinál? „A republikánusokkal? felelt Gagne, azokat ki-nevezzzük a főfejedelem ministereivé, bizonyosan mind elfogadják.“

— Fürdői mulatság Vichyben. Vichyben, hol jelenleg 6 francia teltsegrűd-dik, minden reggel a vizváiz után nyilvánosan elárverezik azt a poharat, melyből azon reggel a császár ivott. A pohárral vele jár az a víz is, melyet benne hagyott. Ily poharakat gazdag emberek mesés áron vesznek meg.

— Londonban Johnson ékszerészttől e hó 2- és 3-dika közötti éjjel a következő ékszer-ek lopattak el: 120 darab arany-karperecz, 150 pecsétnyomó-gyűrű, 100 fülbevaló, 3 nyaklánc 70 szelence, 70 nyaklánczomb, 40 köves gyűrű, 300 mellűt, 60 arany pecsét és kulcs, 400 arany-tű, 400 arany-gyémánt-gomb, 500 arany-gyémánt-kapocs, 20 ezüst szelence, stb. A ki a tolvajok közül csak egyet is kézrekerít, annak 200 fontnyi jutalom van ígérve.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. Az alsóház f. hó 18-ki ülésében Ayrton a ministerium interpellálja ama garancia iránt, mit Angolország Poroszországnak a bécsi szerződés alkalmával, saját szász tartományai békés birtoklása iránt adott. Ő tudni öhajítja, ha valjon Angolország intézett e Poroszországhoz oly tartalmú előterjesztéseket, miszerint, ha Poroszország folyvást eltérne ama szerződéstől, mely a német szövetség határait s helyzetét állapítja meg, Angolország nem tekintené többé magát ama garancia által megkötöttnek.

Palmerston lord azt válaszolja, hogy semmi ilyenmű közlés sem intéztetett Poroszországhoz. Ő azt véli, hogy nem lenne helyes, e tekintetben Poroszország példáját követni. A berlini kabinet azt hívé, hogy fel van jo-gosítva az 1852-ki szerződést visszautasítani, mivel Dánia nem teljesített némely oly kötelezettségeket, melyek ama szerződéssel semmi összefüggésben sem állottak. Angolország nem követheti ezen példát, s nem utasíthatja vissza az 1815-ki szerződést csak azért, mivel 1863—64-ben egy, ama szerződéssel semmi összefüggésben sem álló egyezkedés létesült.

Osborne megtámadja a kormány politikáját.

Braziliára vonatkozólag s kárhoztatja az Aberdeen-kabinet alatt megszavazott törvényt.

Palmerston lord védi a kormány politikáját. Tagadja, hogy a két ország közti politikai viszonyok befolyást gyakoroltak volna azok kereskedésére, mely 1860 óta megkötés szerződött. A rabszolgakereskedést illetőleg emlékeztetbe kell hoznia, hogy Braziliának 7 1/2 millió lakosa közt 3 millió rabszolga van. Az alkudozások még folynak Portugal közbenjárása iránt. Ő reméli, hogy azok kielégítő eredményre vezethetnek; a két ország közti viszonyokat újra barátságos lábra állítván.

London, júl. 19. (Éjjel.) Az alsóházban Wyld interpellál az iránt, ha valjon igaz-e, hogy a poroszok e hó 13-án tüzeltek egy norvégiai posta-gőzre, mely utasokat szállított ki Jütlandba s azok közt angolokat is. Layard válaszolja, hogy a poroszok e pastagőzöst tévedésből csapatokat szállító dán hajónak tartották.

London, júl. 21. (Este.) Kapstadti (Áfrikai, angol birtokbeli) tudósítások szerint háború van kitörőfélben, sőt, mint a „Vaterland“ júl. 23-ki száma bezárásakor utánpótlólag írja, már ki is tört — a kafferekkal.

Franciaország. A belgák királya f. hó 19-kén Párisba érkezett. „A France“ csak egészségi tekinteteket tulajdonít ez utazásnak; de meg van győződve, hogy a francia császár s a bűles király találkozásából az európai békére csak jó háromoltatik. A „Presse“ ez utazás egyik céljául a mexikói ügyet is említi.

A „Gaz. de France“ szerint intézkedések tétetnek aziránt, hogy a mexikói expeditionalis hadtestből 10,000 ember Franciaországba küldessék vissza. Franciaországban azt hiszik, hogy — 6000 főnyi hadosztály kivételével — az összes francia csapatokat jövő decemberig ki lehetend vonni Mexikóból.

A „Moniteur“ f. hó 21-kén jelenti, hogy Drouyn de Lhuys külügyminister néhány nap előtt Vichybe hivattat a császárral értekezés

végett. Lipótót, a belgák királyát 21-kére várták Vichybe.

A „Pays“ boszankodik, hogy lord Palmerston még mindig ragaszkodik az 1815-ki szerződésekhez, melyeket a császár, mint tudva van, már nem léteznek nyilvánított.

Páris, júl. 21. Dánia itteni követe kijelenté Drouy de Lhuysnek, hogy már semmi sem áll útjában a békének azon esetben, ha Napoleon császár a közvetítést magára vállalja.

A „Patrie“ berlini levelei szerint, nem látszik lehetetlennek, hogy Poroszország s Austria, a Keresztély királyi béke-előzetekben újra azon programot vehén béke-alapul, melyet a londoni értekezlet előtt erősen támogatott, készek lesznek Dániának visszadni Schleswig legszűkebb részét, azt, hol a dán elem túlyomólag uralkodik. Ama két hatalmasság azon eszme folytán lenne hajlandó ezen engedményre, miszerint a hercegségek-ből alakítandó állam autonómiaja szempontjából igen sokat nyerne a dán s német lakoságnak teljesebb külön választása által. Csak az a kérdés, hogy ez esetben minő lenne az új határvonal Schleswigben, s ha valjon lehetne-e szó még ekkor is a tondern-aperadei határvonalról, melyet Poroszország s Austria a londoni alkudozások alatt tűztek ki, vagy pedig egy tovább éjszakra eső határvonalat kelene-e kitűzni.

Németország. Rendsburg, júl. 21. Hammer kapitány, mintán 7 sájkát elsüllyesztett, a Fanoe sziget mellett egy öblben elfogatott.

Frankfurt, júl. 21. Azt várják, hogy a szövetség-gyűlés elé egy austriai-porosz indítvány fog terjesztetni, Holsteinnak a német nagyhatalmak polgári s katonai igazgatósága alá helyezése iránt.

Berlin, júl. 21. A párisi porosz követ, Goltz gróf Karlsbadba azon értesítést küldé, miszerint Löwenstein-Rosenberg herceg, az augusztusburgi herceg képviselője, Napoleon császárnak egy, Poroszország önző céljait előadó okirattal nyújtott át, s nem hallgatta el a kimenetel iránti aggodalmait. A német nagyhatalmak hosszsa tartamu fegyverszünet-rei működése szintén megfelel az annexio politikának.

Berlin, júl. 22. A „Prov. Corresp.“ egyedül elfogadható béke feltételnek állítja Schleswig-Holstein és Lauenburg tökéletes átengedését, s hogy az átadás Poroszország és Austria kezébe történjék; az ügy későbbi végleges elintézésének fentartásával, a német szövetséggel s az öröklés-igénylőkkel szemben.

A végleges határozásakor a szövetség ítélete tetemes nyomattal fog ugyan birni, de nem lesz egyedül döntő erejű.

Berlin, júl. 22. Goeben tük e hó 21-én egy combinált dandárral elfoglalta Rendsburg városát és várát. Ott egyelőre Schmidt alezredes bizatott meg a porosz parancsnoksággal.

Drezda, júl. 22. A „Dresd. Journ.“ külön lapja egy frankfurti táviratot közöl, a csüttörtöki szövetséggyűlési ülésre vonatkozólag. Ezen távirat szerint a Holsteinban levő szövetségi csapatok parancsnoka, Hake tük jelentést tett a szövetségnek, hogy a poroszok Rendsburgba bevonultak, s hogy a túlyomó erő előli kitérés, a véres összeütközés kikerülése végett a szövetségi helyőrséget visszavonta.

A szövetséggyűlés elhatározá, hogy a főparancsnoknak eljárása fölötti helyeslést táviratilag adja tudtul s öt utasítsa, hogy az elfoglalás ellen formaszertint övást tegyen.

Dánia. Kopenhágai tudósítások szerint Quade külügyminister és Kaufmann ezredes jönek mint meghatalmazottak a bécsi értekezletre. Molke othoni jelenléte Blume gyenge egészségi állapota miatt szükséges. A hangulat Kopenhágában nyugott minden osztály — úgy mondják — béke után áhítozik, úgy hogy még a legtulzább Eider-dánok sem mernek kedvetlenséget mutatni. A fegyvernagyvásnak a nagyhatalmak általi elfogadása új lelket öntött a népbe, új reményekre ébresztették az elcsüggedt szíveket.

Amerika. Az új mexikói császárság programja — a „Cour. des États-Unis“ szerint — 4 fejezetet foglal magában. A kiindulási pont: a történeti feledés, általános kibékülés. Cselekvési eszközök: a kormány szervezése, a vallásra, a törvényre s a nemzetre alapítva. Cél: az országnak erkölcsi s anyagi átalakítása, a közigazgatás s pénzügybeni reformok egész sora által. Jelszó: Democratia a császárságban!

Az Egyesült Államok ennél szomorubb júl. 4-két nem ülték függetlenségük első napját óta mint az ideit. A jelen helyzet valóban mely aggályokat ébreszt. Állítják, hogy Grant tervei jók voltak; de tábornokai rozslu hajták azokat végre. Hirszerint Lincoln még 500,000 embert kíván; de valjon képes-e az ország annyit állítani? A győnge kormány iránt nőt-

tón nő a bizalmatlanság s a néposztályokban gyökeret kezd verni a hit, hogy a secessiot nem lehetend leverni.

Uyorki, e hó 10-kéről kelt magántávirat szerint Wallace unionista tkb Marylandban megveretett.

Ujabb. Kopenhágából jött egyenes tudósítások nem jelentik ugyan még a békeföltételek elfogadtatását, mindamellett az „O. D. P.” a békeconferenciák létrejövését biztosítottak tekintik. Quade ur már ki van dán meghatalmazottnak nevezve s elutazását csupán azon ok késlelteti, hogy meghatalmazványait minden ellenvetés ellen biztosítani akarja. Quade ur meg van t. i. győződve, hogy második conferentia utazása csak úgy lesz sikeres, ha a különben sem nagy királyság három gazdaság tartományának átengedésebe beleegyezhet. A békeértekezletek ennél fogva jövő hét első napjaiban fognak megkezdődni, s mint-hogy a földolgan már meglehetősen megvan az egység, ennél fogva azok csak a részletekre: határszabályzásokra, hadikárpótlásra stb. fognak szorítkozni.

A „K. Z.” párisi levelezője kiemeli a tuileriák nyugodt magatartását e perczben, s hozzászól, miszerint Dánia csak nyerhet, ha Bécsben idegen támaszra nem számít, hanem

becsületesen s határozottan halad azon úsványon, mely egyedül képes őt még keményebb csapásoktól megóvni. Egyébiránt a francia külügyminiszter állítólag új köriratot bocsátott ki, melyben egyetlen eszközt, a jövő szeptember 1-jén vitanak végetvetni, a lakosság megkérdezését ajánlja. Franciaország e tekintetben számít a schleswigiek beleegyezésére, s egyszerűsind Dániának hisz még szolgálatot tehetni, mnt-hogy Kopenhágában még mindig számítanak arra, hogy a schleswigiek a trónjelölt fölötti surlódások közben még most is képesek lesznek magukat a személy-unióra elhatározni. Ugy látszik, hogy a tuileriákban is engednek néha némi szabad menetet az illúsióknak. habár a császár azokat nem osztja.

Egy másik levelzöl szerint Párisban azt hiszik, miszerint a nagy hatalmak Bécsben egész Schleswig átengedését fogják követelni; de ki lévén ez nyerve, austria s porosz részről hajlandók lesznek, a hercegség északi részét, mintegy az Apenrade-Tondern-vonal fölött, Dánia kezére Laueburgért ismét visszabocsátani, minthogy ennek birtokba-vételére nem létezik jogozim.

Azon hír, hogy a belga királynak látogatása a flandriai grófnak Murat Anna hgnöveli egybekelésére vonatkozik, még mindig tartja magát. Egyébiránt azt hiszik, miszerint a király látogatása főleg a mexicói ügyet illeti, és

pedig főleg a pénzügyet, minthogy Mirés késznek nyilatkozott 200 millió kölcsön iránt szerződést kötni a francia kormány felhatalmazása mellett; továbbá a francia megszállás, s végre az esetleges trónkövetkezés ügyét illeti a kir. látogatás.

Bécs, jul. 23. Gr. Bismark ma császár ő Felsége által audientiaán fogadtatott; mely után Rechberg gróffal tartott értekezletet.

A „Presse” esti lapja Kieiből e hó 22-ről egy táviratot közöl, mely szerint a nevezett városba, Schlegell alezredes vezénylete alatt egy porosz dandár vonult be. — Az augusburgi hercegrenek Góthába elutazása a flensburgi „Nordd. Ztg.” által megerősítettik.

Belgium. A király Vichybe utazása hírszerint se a dán ügygel, se a francia-angol szövetséggel nem áll összefüggésben, hanem a király veje, Miksa császár óhajta-sára s érdekében megy Vichybe, a francia kormány nyal újabb egyezkedés létesítése végett. Azon önkéntesek száma, kiknek Belgiumban kelle a mexicói idegen-legióba beállaniok, már be van töltve. A 2400 főnyi hadtest szeptember közepén induland el Mexicóba.

Görögország. Mint a „Pays”-nak írják, ama hatalmak közt, melyek a jelen kormányt még nem ismerték el, különösen Austria az, melynek részéről az elismerést leg-

sírtgetősebben várják, mivel Austria s Görögország közt igen sokféle érdekek léteznek.

Orosz-Lengyelország. Varsóban f. hó 16-án számos ifjak fogattak be az utcákon, mivel a mellettük elköcsiző helytartót nem üdvözlék. A befogatottaknak semmi bajuk sem történt azon kívül, hogy néhány óráig fogságban maradtak, s neveik bejegyeztetése után ismét szabadon bocsáttattak. 15-én azért is számos ifjak tartóztattak le az utcákon s záratattak be, mivel nem tudták előmutatni igazoló-irataikat. Azonban tüstént elbocsáttattak, mihelyt hazulról irataik megküldettek, s e szerint csupán 4—6 óráig voltak fogva.

New-York, jul. 11. 20—40,000 confederált Washington és Baltimoret fenyegeti. Hírlik, miszerint Baltimoreba két szövetségi hadtest érkezett.

Bécsibörze Julius 25-n: Nemzeti kölcsön 80 60. 5% Metalliques 72.65. Bank-részvény 780.—. Hírel-részvény 193.—. Váltó Londonra 114.60. Ezüst 113.75. Arany 5.50.

1860-diki Állam kölcsön 96. 80.

Julius 22-n: Urbéri kárpótlási kötvény Magyarországi 74.75. Erdélyi 72.15.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Ad. N. 246.

Árverezési hirdetmény.

(179)

(3—3)

A Naszódvidéki határári iskolai alapítványt kezelő Bizottmánytól ezennel közhírré tetetik, hogy az említett vidékhez tartozó **29 község korcsmárolási joga**, folyó évi **szeptember 5-én** és a következő napokon a vidék házánál, közárverés útján 3 évre és 2 hónapra, azaz az 1864-dik év november 1-jétől egész az 1867-dik év december végéig, **haszonbérbe** ki fog adatni.

A feltételeket megtekinthetni, a hivatalos órákban azon iskolai Bizottmánynál, továbbá a Naszódvidéki Tisztsegnél, és a legközelebbi vidéki és megyei hivataloknál.

Naszódon, július 18-kán, 1864.

NEVI HIVATALOS.

(181)

Klein Bernhardt üveges

(1—1)

tisztelettel ajánlja magát a t. cz. közönségnek mindenmely üveges munkák elkészítésére, melyeknek a legrövidebb idő alatti s legutányosb ároni megkésztése által a t. cz. közönség partfogását s megelégedését kiérdemelni leendő főtekrvése.

Lakása: belmagyarutczában 449. szám a Fiscus alatt.

(32)

26/7

(12—26)

Oszt. cs. kir. legelőbb angolhon s amerikai szabad. ellátott

ANATHERIN SZÁJVIZ

POPP J. G. bécsi gyakorló fogorvostól, előbb Tuchlauben város rész 557 sz. jelenleg belváros Bogner-utca 2-dik sz. alatt a takarékpénztárral szembe.

Ára üvegenként 1 fnt 40 kr.

cs. kir. szabad. **FOGPÉP.** Ára 1 fnt 22 kr.

FOGOLÓV, udvas fogak önbé-

NÖVÉNYI-FOGPOR papirtokba

Ára 2 fnt 10 kr.

63 kr.

Hogy a fenn jelet Szájviz, hosszas évektől fogva, a fogak s más szájrészek legjelesebb fenntartó szerül esmeretett el, számos erre vonatkozólag közzé tett bizonyítványok által, a legmagasabb valamint a tisztelt urand, s sok nagy érdemű, s jeles híri orvosi egyéniségek részéről tanusitva van.

Az **Anatherin Szájviz**, a legutóbbi világ-kilálláson mint kitűnő, a hamisítás ellen Angolhonban kir. szabadalommal biztosított, s Amerikába hasonló oltalom mellett szintén köztetszésben s kedveltségben részesített, a birodalom első folyó lapjai által közzé téve, annak további dicseretére úgy hisszük nincs szükségünk.

Kapható: Kolozsvárt WQLFF J. és KHUDY J. özvegye gyógyszerüzaraiban.

(177)

Hirdetés.

(3—6)

Több évek óta jóhítelűnek és biztosnak ismert

a „rumburgi gyár”-hoz (zur Rumburger Fabrik)

czimzett vászonkereskedésem (Stadt, Adlergasse 1. sz.) **Bécsben**, tekintélyen alólinak tartja a helybeli va'mint a vidéki t. közön-éget különböző kecsgetésekkal és szintárlajokkal, a mint ezek újabb időben használatban vannak, csalogatni hanem csak is legujabb

tetemesen leszállított árjegyzékére

figyelmzteni s reméli, hogy a tisztelt vásárlók, a bámulatos olcsó árak mellett is a kelmék minőségével anynyira meg lesznek elégedve, mikép újabb szükségleteiknél bizonyosan csak az én czégemet fogják megrendeléseikkel megtisztelni.

Árjegyzék:

- 1 darab 30 singes jó havasi gyolcs 6 ft. 50 krtól 8—9 ft. 25 krig.
 - 1 " " " legjobb háziczérna-vászon 9 ft. 50 kr — 10—13 ftig.
 - 1 " " " fejtérített czérna vászon, 10—12—16 ftig.
 - 1 " " " 1/4 és 1/2 rumburgi " 12—14—20 ftig.
 - 1 " 36 " 1/4 és 1/2 valódi creasgyolcs 14—18—24 ftig.
 - 1 " 50 " 1/4 kettős háziczérna vászon 20—24—30 ftig.
 - 1 " 54 " valódi rumburgi vászon 24—30—80 ftig.
 - 1 " 30 és 35 singes rumburgi ágynemű 9—10—16 ftig.
 - 1 " 30 singes len és damast gradel 10—16 18 ftig.
 - 1 tuczet jó zsebkendő, tisztlen, 2 ft. 10—3—6 ftig.
- Különös szűc damast törölközők és asztalneműk vendéglősek számára 2 ft. 50—3—6 frintig. Valódi kávékendők czérnából és lenből, mindenféle ragyságu 1 ft. 50—2 ft. 50 4 ftig.
- A cs. kir. katonaság és hivatalnokok számára a legujabbban felta'alt angol ágylepedők varrás nélkül, igen tartós, 1/2 hosszú 1/2 széles, 2 ft. 70—3 ftig.
- Raktáron vannak továbbá mindenmely **len roulettengradel törölközők, fűző- és piquet parchent, 6—12 és 24 ftig; persa len, damast garniturok, színes len zsebkendők**, valamint minden e szakmába vágó czikkeek bámulatos olcsó árban.
- 10,000 sing különbözőe vászon maradék 1/4 és 1/2 széles, melyek a gyár által adatnak el, s hogy minél hamarabb eladathassanak, minden áron eladandók.
- Megrendelések vidékről postai utánvétel, vagy az összeg begyűjtése mellett lelkiismeretesen és gyorsan teljesítettek.
- 50 fnt. értékre vásárlók ráadásul 1 tuczet valódi len batiz kendőt, vagy egy szép len damast garniturt kapnak ingyen.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda bettűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(176)

Rőfös kereskedéshez

(2—3)

alkalmas egy teljes szerelék, u. m. **állványok**, (stellage) **polczok, fiókok**, sat. sok évi használat után tökéletesen kiszáradva, de egészen ép állapotban, — jutányos áron eladó.

Ertekezhetni iránta, az idősb gróf Teleki Domokos úr házánál, (b. közepeteza 456. sz.) a számtartóval.

(161)

Hirdetmény.

(14—*)

Tisztelettel tudatjuk a t. cz. **repce-termelő** urakkal, hogy a már 18 év óta fenálló olajgyárunkba **az idén kiválólág a repcét a legmagasabb árba fizetjük**, arra, mint eddig is, előleget adunk és akár az egész termést előre kifizetjük.

KISS TESTVÉREK, olajgyár tulajdonosai.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelytt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelytt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön, **Vokál Jánosnál** Nagyenyeden, **Sindel Károlynál** Brassóban

kapható:

Encyklopädie

der

Erd-Völker- u. Staatenkunde,

eine geograph. statist. Darstellung

der Erdtheile, Länder, Meere, Inseln, Gebirge, Borge, Vöbergirge, Buchten, Häfen, Flüsse, Seen, Völker, Staaten, Städte, Flecken, Dörfer, Bäder, Berg- u. Hüttenwerke, Leuchthürme, Kanäle, Eisenbahnen etc.

nebst den geograph.- astronom. Bestimmungen der Lage der Orte, bearbeitet von Dr. **Wilhelm Hoffmann**. 48 füzet.

Egy egy füzet ára 24 kr.

ERDÉLY NAGY FEJEDELEMSÉG

hivatali

TISZTI NÉVTÁRA

az 1864-dik évre.

Hozzájárul a közigazgatási, magánjogi és más általános érdekű rendeletek tára. Ára 2 forint.

TARTALOM:

I. Rész. Tiszti névtár: Polgári-, Katonai-, Egyházi-hivatalok. Vármegyék és Vidékek. Székely székek. Szász hatóságok, Székek és Vidékek. Szabad királyi városok. Kiváltságos nemes városok. Kiváltságos mezővárosok. Cs. kir. orsz. pénzügyigazgatósági összes hivatalok. Cs. k. bánya-, erdő- és sőtgyi igazgatóság alatti összes hivatalok sat.

II. Rész. Kir. főkormányzéki közigazgatási, magánjogi és más tudni szükséges rendeletek tára.

FÜGGELÉK:

Kir. Főkormányzéki — utólagosan közlött — rendeletek. Cs. kir. törvények és volt helytartósági szabály-rendeletek. Erdélyi országos vásárok sat.

„Osztrák postaügy” kézikönyve.

Irta Reisenhoffer Rudolf, cs. kir. postaigazgatósági fogalmazó. Ára e 20 ivre terjedő 8-adrét alaku kötetnek 2 fnt o. ért.

Elv és előitélet.

Regény a magyar társadalomból. Irta Halmágyi Sándor. Ára 1 fnt 80 kr.

Gőzben főtt gyümölcsök és bárminek víz és lég elleni lekötésére a drága **Lantorna** helyett a legbiztosabb, célzszerűbb, tisztább és sokkal olcsóbb

penészhárintó pergament papir jött

használatba:

Kapható kisebb és nagyobb darabokban 10 krtól 40 krig Kolozsvárt **STEIN JÁNOS** papirkereskedésében.